

KRIEGSFABRIK – A SZERB KORMÁNYNAK 1914. SZEPTEMBER 23-ÁN ÁTADOTT JEGYZÉK MŰHELYMUNKÁJÁRÓL

A trónörökös pár koporsóit szállító *Viribus unitis* – ugyanaz a hajó, amely Ferenc Ferdinándot négy nappal korábban Szarajevó felé szállította –, még útban volt, amikor a sebtében felállt válságstáb a váratlanul kialakult helyzet kezelésének alternatíváinak kidolgozásába kezdett. A cél minden érdekelt számára világos volt: *Szerbia élve, vagy holtan!* A temetés családi ügy, másodrendű kérdés, kivitelezésében pedig *dritte Klasse*, ahogyan azt utólag értékelték. Az biztos, hogy a stáb ezen túltette magát. „Tisza itt – jegyzi naplójába június 30-án Burián báró. – Gondoskodás az új trónörökös előkészítéséről hivatására. Berchtold felbuzdult, oktalan ötletekre Szerbia ellen, bevonulás stb.” A külügyi akciót Tisza és Burián vezetik, „ha a Monarchia most nem érezteti hatalmát, elvész a közbizalom benne”. Június 30-án tehát Tisza itt, vagyis Bécsben; a reggelin már együtt van Burián, Tallóczy és Tisza István. Egy alternatíva körvonalazódik: Szerbiát „felszólítani a bűnvizsgálat támogatására, (...) ha erre nem hajol, ultimátummal dolgozni.” A katonai vonal jubilált, most van esély arra, hogy a délszláv kérdést egyszer s mindenkorra megoldjuk. A politikusok csak egy árnyalattal gondolták másképpen. Ahogy a belpolitikai rendezést (Bosznia és Horvátország dolgában) előbbre valónak gondoló Burián István fogalmazott: „A leszámolás kifelé pedig már csak éppen oly soká várthat magára, míg azt kellőképp előkészítjük. A Monarchiának, mint ahogy Magyarországnak is, még egyszer léteért (kiemelés az eredeti szövegben) kell megküzdenie.”

Előzetes politikai egyeztetés után a Ballhausplatz egy külön irodájában, július 4-én összeül egy emlékeztető dokumentumot szövegező, délszláv ügyekben otthonos tagokból egy *ad hoc bizottság*: a *Kriegsfabrik*, háborúcsinálók mindközönségesen, az információk manipulálásának a magasiskolája.

Kosztá István